

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ПЕРЕДМОВА	6
ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ЗАКОНОДАВЧІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	11
1.1. Концептуально-правові підходи до розуміння поняття та змісту державної підтримки сільського господарства	11
1.2. Правове регулювання державної підтримки сільського господарства: законодавчі та науково-теоретичні проблеми	41
1.3. Класифікація державної підтримки сільського господарства: напрями, форми, засоби, способи та правові механізми	76
РОЗДІЛ 2. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ	90
2.1. Правовий аналіз загальногалузевої державної підтримки виробництва сільськогосподарської продукції	90
2.1.1. Податкова підтримка сільського господарства	90
2.1.2. Кредитна підтримка сільського господарства	113
2.1.3. Матеріально-технічна підтримка сільського господарства	149
2.1.4. Страхова підтримка сільського господарства	175
2.2. Правова характеристика державної підтримки окремих галузей сільськогосподарського виробництва	185
2.2.1. Спеціальна галузева підтримка тваринництва	185
2.2.2. Спеціальна галузева підтримка рослинництва	216
2.2.3. Спеціальна галузева підтримка рибництва	246
2.3. Законодавчі засади державної підтримки суб'єктів сільськогосподарського виробництва	251
2.3.1. Спеціальна державна підтримка фермерських господарств	251
2.3.2. Спеціальна державна підтримка сільськогосподарської кооперації	278
2.3.3. Спеціальна державна підтримка інших суб'єктів аграрного господарювання	295
РОЗДІЛ 3. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА	310
3.1. Державна підтримка переробки сільськогосподарської продукції: правові проблеми	310

3.2. Законодавче забезпечення державної підтримки у сфері реалізації сільськогосподарської продукції	340
3.2.1. Правове забезпечення цінового регулювання	342
3.2.2. Правові проблеми стимулювання попиту на сільськогосподарську продукцію	355
3.2.3. Законодавче забезпечення налагодження збутової інфраструктури	389
3.3. Правові аспекти надання державної підтримки у сфері інформаційно-консультаційного забезпечення сільського господарства	408
РОЗДІЛ 4. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ	423
4.1. Правове регулювання державної підтримки селекційно-племінної роботи в сільському господарстві	423
4.2. Правове забезпечення державної підтримки екологізації сільськогосподарської діяльності	447
4.3. Правове забезпечення державної підтримки агроінноваційної діяльності	482
ВИСНОВКИ	513
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	523

ПЕРЕДМОВА

Важливість сільського господарства для економіки України відображається в напрямах наукових досліджень у сфері аграрного права, впливаючи на зростаючий інтерес наукової спільноти до аграрно-правових проблем. В умовах напруженого світового ринку, незважаючи на численні домовленості, державна підтримка національного сільськогосподарського виробника в більшості розвинених країн неухильно зростає. Україна, економіка якої органічно й нерозривно пов'язана із сільським господарством, теж опиняється в умовах термінової необхідності перегляду, переоцінки системи державної підтримки сільського господарства, глибокого аналізу правових основ її надання, встановлення шляхів удосконалення та подальшого розвитку аграрного законодавства в цій сфері.

Слід відмітити, що законодавство у сфері державної підтримки сільського господарства є відносно молодим, адже воно з'явилося лише з набуттям незалежності України. Потреба в регулюванні цих відносин з'явилася тоді, коли сільське господарство почало функціонувати на підприємницьких засадах в умовах ринкової економіки, але при цьому потребувало особливих цілеспрямованих дій держави для свого стабільного розвитку. Фактично, поява правового регулювання державної підтримки сільського господарства завдячує зміні економічного устрою в країні.

Однак, незважаючи на всю важливість цих відносин, законодавче забезпечення державної підтримки сільського господарства демонструє низку характерних недоліків. Перш за все вони проявляються в тому, що аграрне законодавство України щодо державної підтримки сільського господарства наразі стало однією з найбільш динамічних складових правової системи нашої держави. Підвищена мінливість нормативних вимог у цій сфері посилює нестабільність та не дозволяє досягти головної мети запровадження агропротекційних заходів – забезпечення сприятливих умов ведення сільськогосподарської діяльності та гарантування охорони прав та інтересів національних сільськогосподарських товаровиробників. Неструктурованість і розпорошеність аграрного законодавства щодо державної підтримки в поєднанні з підвищеною динамічністю посилюють проблематику його практичного застосування. Масштабна судова практика з питань надання державної підтримки сільського господарства виявляє додаткові правові питання, що потребують свого теоретико-правового та законодавчого вирішення.

Усі вказані об'єктивні передумови обумовлюють потребу в проведенні глибокого та всебічного дослідження правового регулювання державної підтримки сільського господарства України. Незважаючи на значну актуальність цього завдання, яке постало перед аграрною правовою наукою, його виконання довгий час відкладалося. За майже тридцятирічний період незалежності нашої держави законодавство у сфері державної підтримки сільського господарства настільки розвинулося і трансформувалося, що наразі воно представляє собою цілком самостійне нормативне утворення у складі аграрного права. І саме цим монографічним дослідженням започатковано вивчення його правових особливостей саме як

єдиного цілого, як системи, що розвивається. У зв'язку з цим проведена наукова робота є надзвичайно актуальною і своєчасною з погляду вдосконалення законодавчого регулювання, потреб практики, застосування правових вимог та наукової новизни.

Важливим досягненням авторки слід визнати обрання цікавих, але не простих методологічних засад виконання свого дослідження. Для здійснення комплексного вивчення окресленої проблематики, науковець систематизувала велику кількість розрізнених правових механізмів державної підтримки та здійснила їх класифікацію, що лягала в основу структурної побудови монографії. Важливою ознакою проведеного дослідження можна також вказати використання історично-правового методу для вивчення особливостей становлення численних правових механізмів державної підтримки сільського господарства. Це дало можливість не лише отримати цілісне бачення існуючої наразі системи агропротекційного законодавства, але й виявити особливості та проблеми, що супроводжували його формування. Дослідивши шлях появи та еволюції великої кількості окремих правових механізмів державної підтримки сільського господарства, авторці вдалося узагальнити ці процеси та запропонувати періодизацію розвитку правового регулювання агропротекційних відносин в Україні. У свою чергу, це дає можливість побачити парадигму розвитку агропротекційного права, виявити тенденції, що зумовлюють його перспективні перетворення.

Особливої уваги заслуговують висновки авторки щодо аграрно-правової галузевої належності правового регулювання державної підтримки сільського господарства. Послідовно обґрунтовуючи недоречність та неможливість якісного та всеохоплюючого регулювання агропротекційних відносин у рамках інших галузей вітчизняного права, науковець доводить, що нагальну необхідність побудови системного правового регулювання державної підтримки сільського господарства можна забезпечити лише в рамках спеціалізованої галузі – аграрного права.

Дуже ґрунтовно авторка підійшла до формулювання принципів державної підтримки сільського господарства. Проаналізувавши велику кількість наукових поглядів щодо цього питання, дослідниця змогла запропонувати оптимальний перелік принципів агропротекційного права: принцип системності державної підтримки; принцип гарантованості державної підтримки; принцип диференційованості державної підтримки; принцип екологічного пріоритету; принцип прозорості агропротекційних процедур.

Зважаючи на масштаби проведених наукових пошуків та перспективність зроблених висновків, монографічне дослідження Григор'євої Х. А. вносить суттєвий вклад у розвиток теорії аграрного права, оскільки містить аналітичні висновки щодо тенденцій розвитку агропротекційного законодавства України. Запропонована робота формує авторське бачення найбільш актуальних векторів реформування неефективного правового регулювання державної підтримки сільського господарства України. Особливої уваги заслуговують погляди дослідниці щодо запропонованих шляхів модернізації правового регулювання агропротекційних відносин. У зв'язку з цим необхідно схвалити запропоновану ідею покрокового вдосконалення вітчизняного законодавства у сфері державної підтримки сільського господарства.

Варто підкреслити й те, що в монографічній роботі комплексно висвітлені всі поставлені питання, що надає їй повного та завершеного характеру. Авторка успішно виконала завдання, які поставила перед собою відносно обраної тематики та глибини наукової проблематики. Дослідниця провела величезну роботу зі збору та узагальнення теоретичного і практичного матеріалу. Саме на цій основі вона сформувала власні самостійні висновки та пропозиції. Наведене свідчить про те, що монографічне дослідження виконано на високому науково-теоретичному рівні та є суттєвим внеском до сучасної української правової науки.

Запропоноване монографічне видання буде цікавим і корисним для вчених-юристів, практиків, аспірантів і студентів, а також для широкого кола читачів, які цікавляться проблемами агропротекційних відносин.

**Завідувач кафедри аграрного,
земельного та екологічного права
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
доктор юридичних наук, доцент**

Харитонova Т. Є.